

Gründer- fangene

USAs mest progressive fengsel ligger et vindkast unna Silicon Valley. Dermed sitter både mordere og narkotikalangere på skolebenken for å kode nettsider – og slippe app-ideene sine fri.

Gründerfangene

Californias eldste, og ett av landets største fengsel, har forandret seg i takt med tiden. I dag har San Quentin over 80 støtteprogram for fanger.

LINE TILLER
Frilansjournalist

San Quentin, San Francisco.

Den beherskede summingen fra et hav av blåkleddede fanger får selskap av lyden fra en andeflokk som bruker basketballbanen i fengselets luftegård som rullebane for takeoff. Svært mange av de 4200 fangene i Nivå II-fengselet, San Quentin, ved fjæresteinene utenfor San Francisco i USA, sitter inne på livstidsdommer, likevel er det langt fra alle som glaner misunnelig opp mot de frie flaksende over de seks vaktårnene. Femten fanger planlegger nemlig at de om kort tid skal starte et nytt lovlydig liv på utsiden av murene.

Blant fangene er menn som har sittet inne i over 20 år, menn som derfor aldri har googlet seg selv, menn som bærer vaskenett fylt med skolebøker om it-kunnskap og datakoding over skuldrene. Flere av dem sitter innelåst for mord, samtidig er de blivende gründere. I løpet av rehabiliteringsprogrammet «The Last Mile» tilbys en nøye utvalgt gruppe innsatte en grunnleggende forståelse av dette uholdgriselige «internettet» de aldri har rørt. De skal også bygge nettsider, virkelig-gjøre sine innovative applikasjoner og bli direktører for startups – og på deres kommende visittkort skal det i adressefeltet stå: «Silicon Valley».

– Dere sovner i cellene deres med en javascript-lærebok i armkroken hver natt. Det er litt snålt, ler grunnleggeren av USAs første datateknologi-gründer-skole i et amerikansk fengsel, investor Chris Redlitz. Han står foran en tavle og en gjeng elever med ordet «fange» trykt i oransje på det ene bukselåret.

Selv om internettbruk her inne er strengt forbudt, og Johnny Cash sang «jeg hater hver centimeter av deg San Quentin», til brølende applaus i 1969, har Californias eldste, og ett av landets største fengsel, forandret seg i takt med tiden.

På omtrent samme tidspunkt som Cash var på besøk var området sør for San Francisco, det vi i dag kaller Silicon Valley, i gang med å skyfle unna frukttrær til fordel for flate, grå bygg som snart skulle huse noen av verdens største og viktigste teknologiselskaper. Sjefene for Apple, Google og Facebook er blitt 2000-tallets helgener, og deres gründerånd har sivet utover og nordover, også gjennom tykk sement. I dag har San Quentin over 80 støtteprogram for fanger, men ingenting ligner den veldedige organisasjonen til Redlitz og kona hans.

– Vi ønsker å spre «The Last Mile» (TLM) til alle fengsler i USA, ja, til hele verden. For med en praktisk og teoretisk yrkesrettet utdanning, vil eks-innsatte ha en mulighet til å forbli på utsiden, forteller Redlitz.

Det seks måneder lange entreprenørkursen ender med en såkalt «demo day» i mars, akkurat slik det gjøres i Silicon Valley, da fangene presenterer sine femminutters-foredrag foran en fullpakket sal med interesserte og forbausede investorer fra utsiden. Programmet ble grunnlagt for fire år siden og har så langt uteksaminert 29 innsatte. Ti av dem har tredd ut av sine mørkeblå fangedrakter og spasert rett inn i lyseblå nystrøkne skjorter til en fast jobb på utsiden.

Kjenner ikke internett. Inne i et bygg med glinsende glassflater midt i San Francisco, møter vi en høyreist kar. Han heter Kenya Leal, er 46 år og ble fengslet for ulovlig besittelse av våpen i 1994. TLM lover frigitte fanger en betalt trainee-stilling hos ett av flere utvalgte teknologibedrifter i San Francisco eller Silicon Valley. Leal fikk tilbud om jobb hos startup-fellesskapet Rocket Space allerede mens han satt fengslet, og deltok i den aller første runden med gründeropplæring. Han slapp han ut for halvannet år siden etter å ha vært innelåst i 19 år. Nå sitter han på nøklene til selskapets syv etasjer.

I løpet av rehabiliteringsprogrammet tilbys en nøye utvalgt gruppe innsatte en grunnleggende forståelse av dette uholdgriselige «internettet» de aldri har rørt.

Uteksaminert gründer

46 år gamle Carnell Hill fikk en livstidsdom på 1990-tallet, men sonet «bare» 23 år. I dag er han uteksaminert fra «The Last Mile», og jobber med sin egen start-up, Intervention Outlet, som skal hjelpe ungdommer med sinnemestrings.

Class of 2015 Her sitter nøye utvalgte gründerstudenter fra et fengsel med 4200 menn. Noen har ikke sett et lyskryss på 20 år, og mange har aldri vært i nærheten av Google.

Gründerfangene

«Når du havner i fengsel, må du forandre deg for å overleve.»

Eks-fange Kenyatta Leal

Skoleelevne innenfor San Quentins murer noterer seg sirlig det de lærer hver tirsdag og torsdag kveld. Besøket fra utsiden, som blant annet består av investorer, gründere og professorer fra Silicon Valley og San Francisco, gir fangene lekser.

– Her, i dette seminarrommet, arrangerer vi alt fra hackatons til inspirasjonskurs, sier Leal, og bruker ord han for litt siden bare leste om i magasiner.

I dag har han en managerstilling innen logistikk og kundebehandling. Kort tid etter at Leal forsvant bak lås og slå på midten av 1990-tallet, brukte han sine femten daglige telefonminutter med en kompis som kunne fortelle at «hør, det har kommet en greie...».

– 'Du kan spille videospill med folk på den andre siden av Jordan!', sa han. 'Kult', sa jeg. 'Hva heter det?'. 'De kaller det internett', sa han.

Ukentlig snakket han med venner og familie om nye digitale funksjoner. Men Leal var skeptisk. Han leste om en boble som sprakk, at folk mistet pengene sine, han skjønnte ikke hvem som eide internett, hvordan det egentlig fungerte og hvor alt ble lagret. Likevel forsto han etter hvert at valget sto mellom å hive seg på teknologibølgen, eller å drukne i den.

– Så da jeg hørte om «The Last Mile»-programmet var jeg førstemann på skolebenken. Støtten denne gruppen med menn ga meg, deres applaus og klapp på skulderen, ga meg håp og en mulighet til å jobbe i en ekte bedrift hvor jeg kunne lære å bruke gründerånden jeg alltid har båret med meg på en positiv heller enn en negativ måte. Å være gründer handler om evnen til stadig å se andre muligheter og veier for seg selv og sitt produkt, og når du havner i fengsel, må du forandre deg for å overleve. Alle innsatte vil forandre seg, enten til det bedre eller verre. For noen tar det to år, for andre 20.

Å bli ansatt, om man har en fortid i fengsel, er nærmest umulig i USA. Det gjør frigitte fanger til ufrivillige løgnere, og to av tre ganger til tilbakevendende kriminelle. Men TLM oppfordrer tidligere innsatte om å være totalt åpen om fortiden og legge vekt på forandringen som har skjedd.

– De vil vi skal gjenoppbygge vår personlige merkevare. Mine nåværende kolleger vet alt om meg. De vet hva jeg har gjort, men viktigere, hva jeg planlegger å gjøre, sier Leal.

«Coach Potato» var ideen Kenyatta Leals presenterte på demodagen. Et fantasi-fotballspill hvor deltagere ringer og prater med hverandre mens de spiller, eller ser på. Videospillet har ennå til gode å bli realisert, men «sofapotet»-selskapet kvernes og formes i Leals hode daglig.

Av alle ideer som er blitt fremlagt på fengselets årlige demodag, trekker Chris Redlitz frem «Fitness Monkey», et treningsprogram for tidligere alkoholikere, «Funky Onion», et firma som legger til rette for gjenbruk av mat restauranter ellers ville kastet og «Mobile Cuts», en frisør-app for travle mennesker som kan booke en frisør som kommer dit du er, og klipper håret ditt i en bil.

«Hvorfor er det slik at mange av oss kommer fra nabolag med mishandling og våpen og kriminalitet, men så er det bøker, teknologi og utdanning vi er redde for?»

Eks-fange Darnell Hill

Hjelpe ungdommer med posttraumatisk stress. Darnell Hill (46), ble løslatt for bare to måneder siden, etter 23 år i fengsel. Etter fem runder med avslag på prøveløslatelse, er han overbevist om at det var deltagelsen i TLM som omsider hjalp ham ut. I dag arbeider Hill med sin idé som han har kalt «Intervention Outlet».

– Etter å ha tjent 26 cent i timen som møbelsnekker, og endelig oppspart 120 dollar, hadde jeg råd til å kjøpe meg en liten TV for å ha i fotenden av sengen i den trange tomannscellen min. På nyhetene så jeg barn mobbe hverandre på sosiale medier. Begå selvmord. Da bestemte jeg meg for å hjelpe ungdommer som sliter med posttraumatisk stress, slik jeg selv ble ødelagt av en barndom med mishandling. Gjennom startup-selskapet mitt vil jeg knytte mentorer for sinnemestring og anti-mobbing.

Hill trodde lenge hans heroinmisbrukende far ville redde ham fra en voldsom mor, men hans blinde lojalitet førte til at han sammen med faren kidnappet og ranet uskyldige mennesker. Da far og sønn ble tatt, fikk han en dom på ti år, pluss livstid, men med mulighet til løslatelse.

– Men jeg holder hverken foreldrene mine, samfunnet eller politiet ansvarlig for at jeg havnet i fengsel. Det var min feil, mine valg. Så når jeg nå har fått en ny sjanse til å leve og arbeide, vil jeg holde på den for harde livet. Derfor tror jeg nettopp tidligere fanger er gode arbeidstagere, sier Hill som undrer seg over fengselspolitikken i USA i dag, og spør «hvorfor er det slik at mange av oss kommer fra nabolag med mishandling og våpen og kriminalitet, men så er det bøker, teknologi og utdanning vi er redde for?».

– Jeg er ikke bare «en som har vært i fengsel», jeg er en som har noe å bidra med i verden. Vi tenker gjerne sosiale løsninger og ønsker å gi noe tilbake til samfunnet som vi engang tok så mye fra, sier Hill som sammen med kona Sonya (de giftet seg ett år før Hill ble arrestert) sitter rundt bordet sammen med kompisen Kenyatta Leal, på kontoret til Rocket Space.

– Nettopp, vi lever på en måte i det 21. århundrets gullrush. Hvermannen kan drømme opp en idé, og hjelpe noen andre. Både våre ideer, og ideene som kule internasjonale ungdommer i Silicon Valley eller New York slår gjennom med, springer alle ut fra en tankegang om at vi kan gjøre noe nytt for verden, sier Leal.

– Selv om dere ikke har levd i verden på lang tid?

– Ja, det finnes folk som mener våre bidrag er nytteløse og bakpå, men til det sier vi «men vi vil forsøke likevel». Vi er fryktløse. Vi tar ikke et nei for et nei, sier han.

«Man sier at «du sitter i fengsel for å betale din gjeld til samfunnet». Bullshit! Jeg tar fra deg. Du betaler for husleien min, du betaler for maten min, strømregningene, klesvasken, klærne, utdannelsen, jobben min, jeg har ikke gitt en dritt tilbake til samfunnet.»

Livstidsfange Nelson «Noble» Butler

Vil betale sin gjeld Nelson Butler (45) fikk en livstidsdom for mord i 1988. I dag mener Butler at han er en helt annet mann, og har skjont at om han noen gang blir en fri mann, må han sørge for å håndtere dagens moderne teknologi – noe av det aller mest skremmende ved å ta steget ned fra fengsels-trappene, og inn i fremtiden.

«Da jeg hørte at, ikke bare kunne vi forvente å få en jobb når vi slapp ut, vi kunne tjene hundre tusen dollar i året med den utdannelsen vi får her inne, himlet jeg med øynene. Nå bærer jeg bøkene mine med meg overalt.»

Livstidsfange Nelson «Noble» Butler

Gründerfangene

– Tror dere fryktløsheten kommer fra at dere en gang mistet alt?
– Absolutt, når bunnen er truffet, har man ingenting å tape. Å ta sjanser, å risikere alt, er to likheter vi deler med teknologibransjen i dag, mener Hill.

Manglende teknologierfaring – en fordel. Fangene i klasserommet suger til seg alt det mentor og Stanford-foreleser Andy Smith (46) har å meddele, og har nilest hans siste bok «The Dragonfly Effect. Smith, derimot, vil høre hva de har å si.

– Jeg vil lage personaliserte pistollåser, som kun åpnes via stemmegjenkjennelse, sier Chung Kao.
– Eller, om du bærer en tilhørende klokke som viser hvor stresset du er, og som dermed ikke lar pistolen din åpne seg, skyter Redlitz inn, der han overvåker klassen fra døråpningen.

Andy Smith forklarer at flere av TLM-studentenes ideer vil det være vanskelig å skaffe pengestøtte til. Det som er garantert fristende forslag for investorer, mener han, er de som vil hjelpe tidligere fanger til å være til nytte for samfunnet.

Enda en student reiser seg fra stolsetet.

– Jeg har, etter 21 år inne, måtte hanskens med sinnet mitt. Nå vil jeg jobbe med ungdommer som sliter med humørsvingninger. «Moodinger» er en app som skal snu en surleppe til et smil. Når du er så trist at du nesten ikke kan puste, vil appen skjønne at du er på randen til noe muffens, og spille favorittsangen din, eller vise deg et bilde som gjør at du slapper av. Appen vil også spørre deg om du vil at noen skal vite at du er i ferd med å gå av hengslene. Hvis du ikke svarer, vil noen sende hjelp, sier Vinnie Nguyen (37) før han nølende ser seg rundt etter respons.

Stormende applaus.

Informasjonssulten Grunnleggeren av USAs første teknologigründerskole i et amerikansk fengsel, investor Chris Redlitz, grunnla The Last Mile for fire år siden etter at han hadde bvesøkt San Quentin, og oppdaget ressurser og ikke avsky i øynene til disse informasjonssultne menn i fangenskap. TLM har så langt uteksaminert 29 av de innsatte i fengselet.

Skremmende teknologi. På andre rad sitter Nelson «Noble»Butler (45) halvt nedsunket, men konsentrert, i stolen sin. Han har gått i de samme klærne i 26 år, og er den eneste fangen som fikk plass både på gründerkurset – og nytt av året, kodekurset. I dag pønser han på en nettfunksjon hvor musikere kan legge ut sin trommemiks, før for eksempel en gitarist kan plukke opp lyden og fortsette på melodien helt til man «bygger en sang». Men Butler var en gang en som ga fingeren til alle programmene. Han fikk en livstidsdom i 1988, etter at en narkotikahandel endte med at han banket en mann til døde. I ettertid forsøkte Butler å begå selvmord. Han følte seg fullstendig verdiløs, og hadde gitt opp alt håp om å slippe ut. Men Butler har nå skjont, at om han noen gang blir en fri mann, må han sørge for å håndtere dagens moderne teknologi – det aller mest skremmende ved å ta steget ned fra fengsels-trappene, og inn i fremtiden.

– Du kan si «nei» til meg her inne, og jeg vil finne en måte å få «ja» på. Jeg manøvrerer alle fengselets kriker og kroker, men der ute, i samfunnet, aner jeg ikke hvordan noe fungerer lenger. Og jeg er livredd, sier Butler.

– Hvilket forhold hadde du til teknologi før du ble arrestert?

– Den gangen var ... oh hell, det er ingen hemmelighet, jeg var narkotikalanger og medlem av en farlig gjeng i Los Angeles. Vi hadde personsøkere og sa gjerne «hit me on the hip» til potensielle dopkjøpere. Noen hadde mobiltelefoner, men de så ut som koffertfer. Og så hadde AOL akkurat startet. Men jeg aner ikke hvordan internett fungerer i dag.

– Men likevel er du årets mest dedikerte teknologistudent?

– Vel, da jeg hørte at, ikke bare kunne vi forvente å få en jobb når vi slapp ut, vi kunne tjene hundre tusen dollar i året med den utdannelsen vi får her inne, himlet jeg med øynene. Men etter hvert forsto jeg at Chris (Redlitz journ.anm.) snakket sant. Nå bærer jeg bøkene mine med meg overalt. Jeg har et press på meg, mest fra meg selv, til å fatte hva dette handler om, fordi jeg vet at jeg en dag slipper ut, og jeg nekter å forlate fengselet som den samme personen jeg var da jeg kom inn. Og den muligheten gir TLM oss alle, sier Butler.

Gründer- fangene

Amerikanske selskap som hyrer løslatte fanger, vil få trukket av en viss sum på skatten i året.

Han forteller, med klump i halsen, at San Quentin blir kalt fengslenes *Harvard*.

– Ettersom San Quentin ligger 20 minutter unna liberale Oakland, er omringet av de rikeste fylkene i landet, og ikke minst er lokalisert i hjertet av et teknologimekka, gjør det San Quentin til det beste stedet å være for en som ønsker å rehabiliteres, og brukes til noe fornuftig, sier Butler. Han nikker for seg selv, mens han ser i betonggulvet.

– Hva tenker du på?

– Du vet, man sier at «du sitter i fengsel for å betale din gjeld til samfunnet». Bullshit! Jeg tar fra deg. Du betaler for husleien min, du betaler for maten min, strømregningene, klesvasken, klærne, utdannelsen, jobben min, jeg har ikke gitt en dritt tilbake til samfunnet, sier han.

Hver amerikanske fange koster USA i gjennomsnitt 50 000 dollar i året. Derfor vil amerikanske selskap som hyrer løslatte fanger, få trukket av en viss sum på skatten i året.

– Det er nå, ved å forandres, utdannes og slippes ut av fengselet, at jeg virkelig kan betale min gjeld.

Morgendagens oppfinnere. Klassen i gründerskap har snart vart i to timer. Klokken er ni på kvelden, og fangene blir nødt til å legge ned pennene, for å bli talt ved sin celledør. Helt til slutt får vi stille ett spørsmål til hele klassen.

– Hvilke fordeler har dere, nettopp fordi dere er innsatte, i teknologi-bransjen?

Hender eksploderer i været. Absolutt alle har hatt tid til å ønske ut et svar på dette. I årevis.

– På grunn av manglende teknologierfaring er vi ikke bundet av hva vi tror kan være mulig. Fordi vi har drømt så lenge, ser vi endeløse alternativer, sier Tommy Winfrey (36).

– Vi har også en sterk drivkraft til å bevise at vi ikke er våre kriminelle handlinger, sier James Cavitt.

En student forteller at fangene ikke bare ser en dørnagg eller en knapp, men vil vite hemmeligheten bak hvordan alt fungerer.

– Det finnes ingen problemer vi ikke kan løse. Det finnes de som kan lage lightere her inne, vi lager kokeplater av oppklippede strømledninger. Vi har gjort så mye, med så lite, så lenge, at vi kan gjøre alt når vi får tilgang til verden der ute, sier en annen.

En som for noen år siden knivstakk en annen medfange på gårdsplassen, vil ha ordet. Azraal Ford reiser seg og uttaler ordet «renhet» med dyp røst. Alle lytter.

– No offence til den frie verden, altså, sier Ford.

– Men vi er av dem som ikke er blitt farget av det moderne samfunnet! Adskiltheten har gitt oss helt særegne perspektiv på ting.

Og han får æren av å avslutte timen med en liten monolog.

– De siste ukene har jeg skjont at dagens suksessfulle gründere er medlemmer av en revolusjon som fokuserer på positiv forandring. Derfor vil vi, fortidens fremmedlegemer, være morgendagens oppfinnere ... og ..., sier han før han løfter en stutt pekefinger til et publikum som allerede har begynt å klappe.

– ... sammen kan vi bevege en fastlåst verden! Takk for i kveld!

Publisert i NITO Refleks utgave 1, 2015.

Nye løsninger Azraal Ford mener innsatte fanger som han selv, innehar et spesielt perspektiv på verden, ettersom de har vært adskilt fra den moderne delen av den så lenge. — Derfor vil nettopp vi være morgendagens oppfinnere, sier Ford foran klassen sin.

«Det finnes ingen problemer vi ikke kan løse. Det finnes de som kan lage lightere her inne, vi lager kokeplater av oppklippede strømledninger. Vi har gjort så mye, med så lite, så lenge, at vi kan gjøre alt når vi får tilgang til verden der ute.»

Fange ved San Quentin

